

УНИВЕРСИТЕТ “ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ” – БУРГАС

УТВЪРЖДАВАМ!

РЕКТОР:

/проф. д-р М. Миткова/

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

Специалност:	БЪЛГАРСКА ФИЛОЛОГИЯ
Образователно-квалификационна степен:	БАКАЛАВЪР
Професионално направление:	2.1. ФИЛОЛОГИЯ
Област на висше образование:	2. ХУМАНИТАРНИ НАУКИ
Професионална квалификация:	ФИЛОЛОГ И УЧИТЕЛ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Бургас, 2021 г.

Професионално предназначение на образователната програма

Настоящата квалификационна характеристика е неразделна част от учебния план на специалност „Българска филология” и определя професионалната квалификация на специалиста с висше образование, придобил образователно-квалификационна степен „бакалавър”, в област 2. *Хуманитарни науки*, професионално направление 2.1. „Филология”.

Квалификационната характеристика на бакалавъра филолог и учител по български език и литература, придобил бакалавърската си степен в Университет „Проф. д-р Асен Златаров” - Бургас, както и учебният план, осигуряващ неговата подготовка, са в съответствие с изискванията на *Закона за висше образование (ДВ, бр. 112/ 27.12.1995 г.)*, *Наредбата за държавните образователни изисквания за придобиване на висше образование за образователно-квалификационна степен „бакалавър”, „магистър” и „специалист” (ДВ, бр.76, 06.08.2002 г.)*, с *Наредбата за държавни изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител” (ДВ. бр.89, 11.11.2016 г.)*, с *Постановление №27 от 01.02.2021 г. за изменение и допълнение на Наредбата за държавни изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител” (ДВ. бр.89, 11.11.2016 г., изм. и доп., бр. 105 от 2018 г.)*, с *Правилника за устройство и дейността на Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас и Правилника за учебната дейност на Университета.*

Образователната бакалавърска програма на специалност „Българска филология“ е предназначена за всички, желаещи да се реализират в различни сфери с обществена и социална значимост. За придобиването на съответната ОКС могат да кандидатстват лица, които са завършили средно образование, осигуряващо им достъп до обучение във висши училища, като приемът се осъществява в съответствие със *ЗВО, Правилника за устройството и дейността на Университета и Правилника за учебната дейност* на базата на разработен изпитен тест по български език и/или оценка от държавен зрелостен изпит по български език и литература.

Цели

Главна цел на обучението по бакалавърската програма на специалност „Българска филология” е студентите да придобият базова широкопрофилна подготовка по специалността, включваща овладяване на теоретични знания в областта на българския език и литература, както и практически умения за самостоятелна професионална работа и работа в екип.

Поставената цел е в пълно съответствие с мисията на Университета за подготовка на специалисти с висше образование и отговаря на функцията на Факултета по обществени науки за подготовка на специалисти в областта на филологическите науки.

За реализирането на поставената цел е необходимо успешното решаване на следните основни задачи:

- Усвояване на знания и умения в специализираните дисциплини в учебния план;
- Изграждане на подход и стил в самостоятелната работа по поддържане и повишаване на квалификацията в областта на филологическото направление.

Организация на обучението

Обучението по бакалавърската програма на специалност „Българска филология” е в съответствие със *ЗВО, Правилника за устройството и дейността на Университета и Правилника за учебната дейност*. Бакалавърска степен се придобива след обучение в осем семестъра (240 кредита) в редовна форма на обучение. Всяка учебна година е от по два семестъра и 30 учебни седмици. Продължителността на академичния час е 45 минути.

Съдържателно и структурно задължителните, избираемите и факултативните дисциплини осигуряват фундаментална, профилираща и специализираща подготовка с оглед придобиване на филологическата квалификация с педагогическа правоспособност.

Общият хорариум на учебната заетост (аудиторна и извънаудиторна) е 7 200 часа. Аудиторната заетост е 2460 часа, от които лекции (1385 часа, 56,3 %), семинарни упражнения (895 часа, 36,4 %) и практически упражнения (180 часа, 7,3 %). Извънаудиторната заетост е 4740 часа. Учебният план включва задължителни, избираеми и факултативните дисциплини, които застъпват фундаменталната езиковедска и литературоведска проблематика. Разпределението на дисциплините е следното: 32 задължителни дисциплини (2025 часа, 93,1 %), 4 списъка с избираеми дисциплини (150 часа, 6,9 %) и 1 списък с факултативни.

Учебният план предвижда:

- **Цикъл от задължителни филологически дисциплини** (езиковедски и литературоведски), необходими за базисната подготовка на филолога и учителя по български език и литература;

- **Педагогически цикъл**, необходим за придобиване на професионална квалификация „учител по БЕЛ“.

- **Цикъл от общообразователни дисциплини**, допълващ и разширяващ профилиращите компетенции на специалиста.

Задължителните учебни дисциплини, залегнали в учебния план, осигуряват солидна, фундаментална и широка професионална филологическа подготовка по специалността „Българска филология“, както и задължителен минимум от теоретични познания и практически умения в областта на преподаването на български език и литература.

Целта на дисциплините от **общопедагогическия** цикъл е да се формират базисни професионално-педагогически компетентности за историческите основи на образованието, актуалните образователни подходи и възпитателните аспекти на педагогическите дейности в средното училище, психологическите измерения на педагогическата дейност, диагностика и оценяване на резултатите от учебно-възпитателната дейност.

Предвидените **избираеми** учебни дисциплини са свързани с доразвиване на компетентностите на бъдещите филолози.

Избираемите учебни дисциплини от **педагогическия модул, необходим за упражняване на учителската професия**, се разпределят в две групи, както следва:

1. **Първа група** – педагогически, психологически, образователно-управленски и частно-дидактически;

2. **Втора група** – интердисциплинарни и приложно-експериментални дисциплини, ориентирани към надграждането на компетентностите, свързани с възможностите за професионално-педагогическа реализация на завършилите като учители.

Обучаващите се **задължително** избират по две учебни дисциплини от всяка от посочените групи.

От списъците на **факултативните педагогически дисциплини** се избира по една дисциплина.

От списъците на **избираемите филологически дисциплини** се избира по една дисциплина.

Методи и ресурси на обучение

Методите за постигане на поставената цел са лекция, беседа, мултимедийни презентации, подготовка, представяне и обсъждане на самостоятелни писмени и устни изложения, разработка на курсови работи, работа с информационни източници – специализирана литература, електронни ресурси, интернет-източници, работа по проект и изследователска задача.

Ресурсите за реализация на целите са аудио - , видео-, компютърни и комуникационни технологии и др.

Оценяване знанията на студентите

Изискванията на системата за оценяване на знанията и подготовката на студентите включват: събеседване, устни и писмени изпитвания, тестове, контролни работи, курсови проекти и др., които се провеждат периодично или редовно и са включени във формите за оценяване и контрол в учебната програма по всяка дисциплина.

Проверката и оценката се осъществява съобразно изискванията на учебния план и включва текущ и/или заключителен семестриален контрол.

Формите на контрол, избрани от преподавателя, са отразени в съответната учебна програма. Те могат да бъдат: тест; изследване и защита на теза (курсов проект); беседа; реферирание на научни текстове и др.

Оценяването на теоретичната подготовка и практическите знания и умения на студентите се осъществяват по шестобалната система и в съответствие с методиката за формиране и разпределяне на кредити по дисциплини. Кредити се присъждат след успешно издържан изпит (над Среден 3.00).

Заклучителният семестриален контрол се изразява в полагане на изпит съобразно учебния план, програмата по съответната дисциплина и утвърдения график на изпитната сесия.

Дипломиране

Формата на дипломиране в бакалавърската програма на специалност „Българска филология“ е задължителен писмен държавен изпит по български език и литература (по избор) и интегриран практико-приложен държавен изпит по български език и литература. Изпитите се провеждат от избрана от Факултетния съвет изпитна комисия. В състава на всяка изпитна комисия, определена със заповед на ректора, задължително се включват хабилизирани преподаватели от висшето училище и учител/и-наставник/ци, под чието ръководство е провеждана стажантската практика.

Професионалната квалификация „филолог и учител по български език и литература“ се удостоверява с дипломата за придобитата образователно-квалификационна степен „бакалавър“ на висше образование.

Квалификационен стандарт - компетенции на завършилите студенти.

За получаване на образователно-квалификационна степен *бакалавър*, специалност „Българска филология“, се изисква да се притежават следните знания, умения и компетентности, съобразени с дескрипторите за знания, умения и компетентности, определящи нивата в Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР-https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_bg.pdf) и в Националната квалификационна рамка (НКР http://www.navet.government.bg/bg/media/NQF_bg.pdf):

1. Знания и умения, придобити от общотеоретичната подготовка (обща умения)

- да притежават разширени и задълбочени теоретични и фактологични знания в областта на историята и съвременното състояние на българския език; на историята и съвременното състояние на българската литература, с допълващи теоретични и фактологични знания в областта на евро-

пейските литератури;

- да умеят самостоятелно и критично да интерпретират придобитите знания, като ги свързват с прилагането на факти.

2. Знания и умения, придобити от специална подготовка (специални умения)

- умение да прилагат получените теоретични и практични знания в областта на литературоведските и езиковедските науки (работа с библиографски апарат, умения за екскерпиране на отделни видове и типове лексикални единици с понятиен и терминологичен характер, умения за анализ и създаване на литературни текстове, умения, свързани с редакторски и коректорски дейности и др.)

3. Знания и умения, придобити от професионална подготовка (преносими знания и ключови компетентности)

- умения за прилагането на знания в стандартни ситуации;
- фундаментални знания и умения за учене през целия живот;
- умения за работа със съвременни информационни технологии.

4. Педагогически и психологически знания и умения, свързани с учителската професионална среда.

Компетентностите за придобиване на професионална квалификация „учител по български език и литература“ са обособени в следните групи:

1. Преподаване
2. Взаимоотношения с учениците
3. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти
4. Лидерство
5. Работа с родителите и семейната общност
6. Възпитателна работа
7. Работа в мултикултурна и приобщаваща среда

Компетентностите, свързани с преподаването в училище, включват знания, умения и отношения за:

- научните области, на които съответстват учебните предмети, по които се преподава в училище;
- компетентностния подход и развитие на компетентности в процеса на обучението;
- учене в процеса на обучението и дидактическите възможности за съобразяване с тях;
- осъществяване на урока като основна форма на обучение
- методи, средства, технологии, стратегии, чрез които ефективно да бъде усвоявано учебното съдържание;

- споделено преподаване по тема от учебното съдържание от учители по различни учебни предмети/модули в рамките на един учебен час;
- междупредметни връзки и интегралност в процеса на обучението;
- ефективно преподаване в дейности по интереси;
- диференциация и индивидуализация в процеса на обучението;
- консултативния подход в обучението в дейности за допълнителна подкрепа;
- факторите и причините, които затрудняват ученето, и възможностите за тяхното преодоляване;
- оценяване на постиженията на учениците;
- прилагане на информационните и комуникационните технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние или комбинирано обучение;
- активизиране на самостоятелната и груповата работа на учениците чрез използване на информационните и комуникационните технологии;
- възпитателна дейност в рамките на обучението.

Компетентностите, свързани с взаимоотношенията с учениците, включват знания, умения и отношения за:

- поставяне на ученика в центъра на учебния процес;
- създаването на подходящ социално-психологичен климат в класните стаи и училищата;
- мотивиране на учениците за учене;
- психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците;
- развитието на деца със специални образователни потребности и с хронични заболявания;
- развитието на ученици с надареност в областта на науките, изкуството и спорта;
- спецификата на работа в мултикултурна среда;
- етичните и правните измерения на взаимоотношенията с учениците.

Компетентностите, свързани с взаимоотношенията на учителя с други педагогически специалисти включват знания, умения и отношения за:

- съвместна работа с директор, зам.-директор, учители и др.;
- форми и методи на съвместна работа с колегите;
- ролята на класния ръководител;
- етичните и правните измерения на взаимоотношенията в педагогическата практика.

Компетентностите, свързани с лидерството в училище, включват знания, умения и отношения за:

- теоретични проблеми на лидерството в образованието;
- човешката мотивация, подходите и тактиките за оказване на влияние;

- същност, разработване и прилагане на иновативни образователни практики в класната стая;
- особеностите на човешката креативност.

Компетентностите, свързани с работа с родителите и семейната общност, включват знания, умения и отношения за:

- основни характеристики на семейната среда;
- основни типове семейства и влиянието им върху развитието и възпитанието на детето;
- идентичността на семейните общности и практиките им за възпитание на детето;
- взаимоотношенията между детето и представителите на семейната общност;
- факторите и причините в семейната среда, които подпомагат или затрудняват ученето и възможностите за тяхното преодоляване;
- взаимоотношения със семейната общност;
- взаимодействие с представители на семейната общност при осъществяване на обучение в електронна среда.

Компетентностите, свързани с възпитателната работа в училище, включват знания, умения и отношения за:

- възможностите за формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците;
- възможности за личностно развитие на всеки ученик;
- възможностите за развитие на основни компетентности, насочени към развитие на личността;
- възпитателната работа съобразно нейната целенасоченост, ценностна ориентираност, актуални потребности на обществената практика;
- възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна дейност;
- поддържане на спокойна работна учебна атмосфера в класната стая;
- превенция и справяне с конфликтни ситуации;
- агресивно, асоциално и антисоциално поведение на ученици и възможностите за педагогическа реакция;
- личностната и социалната компетентност на всеки ученик;
- форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации.

Компетентностите, свързани с работата в мултикултурна и приобщаваща среда в училище включват знания, умения и отношения за:

- обусловеността на педагогическата работа в мултикултурна и приобщаваща среда и спецификите на практическите ѝ проявления;
- нормативната регламентираност на осъществяването на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование;
- възпитание на толерантност, уважение, съпричастност, разбирателство, солидарност, добронамереност и др.;

- взаимодействие с деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност;
- сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации.

Формирането на тези компетентности става в хода на обучение в задължителни дисциплини от профилиращи педагогически, методически, избираеми и факултативни дисциплини, описани в Постановление №27 от 01.02.2021г. за изменение и допълнение на Наредбата за държавни изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител” (вж. таблицата по-долу).

Възможности за професионална реализация и допълнителна квалификация.

Студентите, завършили обучението по бакалавърската програма на специалност „Българска филология”, имат голям диапазон при избора си за професионална реализация. Те могат да започнат работа не само като учители в основни и средни училища, но и като редактори, коректори, сътрудници в средствата за масова информация и издателствата, да работят в библиотеки, архиви, музеи, обществени институции и др.

Завършилите бакалавърска степен филолози могат да продължат образованието си в:

- Образователно-квалификационна степен „магистър” и образователна и научна степен „доктор”;
- В различни форми на квалификация и продължаващо обучение.

Компетентности за придобиване на професионална квалификация „учител по български език и литература“							
Дисциплини	група 1. Преподаване	група 2 Взаимоотношения с учениците	група 3. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти	група 4. Лидерство	група 5. Работа с родителите и семейната общност	група 6. Възпитателна работа	група 7. Работа в мулти-културна и приобщаваща училищна среда
Задължителни дисциплини							
Педагогика	X	X		X		X	X
Психология		X		X		X	
ИКТ в обучен. и работа в дигитална среда	X				X	X	
Компетентностен подход и иновации в образованието	X	X		X			
Методика на обучението по български език	X						
Методика на обучението по литература	X			X			
Приобщаващо образование		X				X	X
Хоспитиране БЕЛ	X	X	X	X	X	X	X
Текуща педагогическа практика БЕЛ	X	X	X	X	X	X	X
Стажантска практика по БЕЛ	X	X	X	X	X	X	X
Избираеми дисциплини							
ИД по списък 2							
Педагогическо взаимодействие в мултикултурна среда		X					X
Гражданско образование	X	X				X	X

Дигитална компетентност и дигитална креативност	X					X		
Разработване на уроци за обучение в електронна среда	X							
Лидерство в образованието		X				X		
Приобщаващо образование за деца и ученици СОП	X	X						X
Електронно портфолио на учителя	X		X					
Управление на образователни институции			X					
Взаимодействие със семейството						X		X
ИД по списък 3								
Психология на общуването		X				X		X
Урокът в обучението в прогимназиален и гимназиален етап	X							
Доцимология	X							
Комуникативни стратегии в обучението по български език	X	X						
Педагогическа диагностика	X	X						
Факултативни по списък 5								
Кариерно развитие на учителя			X					
Превантивна педагогика			X					X
Проектно-базирано обучение	X	X	X			X		X
Обучение в електронна среда	X	X	X			X		X
Образователна медиация	X	X	X			X		X

Настоящата квалификационна характеристика е приета на заседание на ФС на ФОН, Протокол/17.06.21/, и утвърдена на заседание на Академичен съвет, протокол/17.06.21/.